„Danskeren",

et halvugentlig Nyheds- og Oplysningsblad for det danske Folk i Amerika,

udgivet af
DANISH LUTH. PUBL. HOUSE,
Blair, Nebr.

„Danskeren" udgaar hver Tirsdag og Fredag.
Pris pr. Aargang
i de Forenede Stater $1.50, Udlandet $2.00.
Bladet betales i Forskud.
Bestilling, Betaling, Adresseforandring og andet angaaende Bladet adresseres:
DANISH LUTH. PUBL. HOUSE,
Blair, Nebr.

Redaktør: A. M. Andersen.
Alle Bidrag til „Danskeren"s Indhold: Afhandlinger, Korrespondancer og Artikler af enhver Art, bedes adresseret:
A. M. Andersen, Blair, Nebr.

Entered at the Post Office at Blair, Neb., as second klas matter.

Advertising Rates made knows upon application.

„Danskeren"
bliver sendt til Subskribenter, indtil udtrykkelig Opsigelse modtages af Udgiverne, og al Gæld er betalt, i Overensstemmelse med de Forenede Staters Postlove.

Naar Læserne henvender sig til Folk, der averterer i Bladet, enten for at købe hos dem eller for at faa Oplysning om det averterede, bedes de altid omtale, at de saa Avertissementet i dette Blad. Det vil være til gensidig Nytte.

„Vore Ldsm. i Udl." skriver, at Pengekrisen i København for Grundejerbankens Vedkommende bl. a. skyldtes et fransk Konsortiums Returnering af Aktier til et Beløb af 4 Mill. Kr., som man nægtede at omsætte paa Grund af Finansministeriet Lassens fortvivlede Toldpolitik.

„Aalborg Stiftstid." skriver bl. andet: „Efter Forlydende skal Finansminister Lassen have faaet tildelt en ny oprettet fransk Orden: Krach Medaillen. Den skal til evige Tider være ham et Minde om, at et lille Land og en lille Mand ikke ustraffet kan tilsidesætte de Hensyn, som Staternes mellemrigske Handelsforhold nødvendiggør, om Toldforhold og Pengeomsætning Landene imellem skal gaa sin rolige Gang.

Enhver uvenlig [illegible] gør, overhovedet, hvad af paalideligt, der er fremkommet om Bankkrisen derhjemme, fremgaar det, at Krisen mere end noget andet skyldes en usund Politik og vild Byggespekulation, og at Krisen slet ikke var en blot og bar financiel.

Peter Mathiasen-Affæren, som rakte et betydeligt Røre i den dansk-amerikanske Pressеverden, naaede jo naturligvis ogsaa de danske Aviser. Og som Affæren tjente til Reklamestof for Aviser herovre, saaledes forstaar vi, har man ikke været mindre sensationsbegejstret derhjemme, naar f. Eks. „Politiken" kaldte Peter Mathiasen „En dansk-amerikansk Dreyfus". Vi undrer paa et saa misvisende Udslag af Journalistik.

Dansk-Amerikansk Selskab har holdt sin aarlige Generalforsamling i Chicago. Dr. M. Henius valgtes til Formand.

Nu vil vi haabe, at Selskabet kan og vil gøre noget „godt" for Danskheden i Amerika; og at Brobygningsarbejdet for Alvor maa blive ledet i et saa sundt og formaalstjenligt Spor, at det kan blive til Gavn for baade vort gamle og vort nye Fædreland.

Danmark har nu faaet sit Forsvarsmærke, der saa vidt vides er et Udslag af Kvindernes politiske Bevægelse. Tanken kan jo være „all right". Men Julemærket burde nu alligevel efter vor Mening have været et Monopol. Selv en succesfuld Idé bør man ikke bruge til Overdrivelse.

Nu har man altsaa baade sit Julemærke og sit Forsvarsmærke. „What next?"

Et Eftermæle.

Saa er hun død! Hun tilkommer et Eftermæle.

Vi er lige hjemkommen fra Sørgegudstjenesten over hende i den dansk lutherske Kirke, og mens hendes sidste Timer, hendes Endeligt og Begravelse staar os i friskt Minde, vil vi skrive et Par Ord.

Og hvem er det saa, der er død? Jo, det er en dansk Kvinde, som „Den danske Pioneer" for kort Tid siden publicerede en saa grov og ærekrænkende Bestyldning imod, som der vel kan udslynges imod en Kvinde, en Hustru, en Moder!

Der fortaltes om „den rige Mand" her i Blair, om et Besøg, han aflagde i Danmark hos „en nær Slægtning", „Væveren", om dennes unge, smukke Kone, der efter den rige Mands Besøg derhjemme fik Lyst til at komme til Amerika o.s.v. Dog — Historiens Enkeltheder har ingen Interesse her. Men Essensen i den var, at da Væveren og hans Familie havde været her en Tid (saa ret vi ved, henved et Par Aar), „blev Familien forøget, og det havde Væveren ingen Skyld i." Altsaa: Ægtekvinden bestyldes for at have født et Barn, som hendes Mand ikke er Fader til! Kan der tænkes en mere ærekrænkende Bestyldning mod en Ægtekvinde!

At „D. d. P." ikke har digtet Historien, det forstaar vi vel. Men da den har publiceret den uden andet Navn, maa Bladet holdes ansvarligt for den.

Da Artiklen forekom, vidste vi paa disse Egne ligesaa godt, hvem baade „den rige Mand", „Væveren", og hans Kone var, som om de havde været nævnt ved Navn. Det er imidlertid ikke vor Agt her at befatte os med andre end Kvinden og, saa vidt det er nødvendigt, hendes Mand. Men hun — stakkels bestyldte Kvinde, denne lidende Moder, der var nær ved at miste Forstanden af Sindslidelse — hun tilkommer Æresoprejsning i et Eftermæle, bl. a. ogsaa for hendes Børns Skyld.

Der er fire Ting, vi vil punktere, saa kan Læserne dømme:

1. Det er ca. 2 Aar, siden Manden forlod Kone og Børn, og i al denne Tid har hele Besværet ved Familiens Underhold været væltet paa den forladte Kvinde.

2. Under denne Byrde har hun lidt, saa det er en Ynk, og slidt, som bedst hun formaaede, for at erhverve Underholdet til sig selv og hendes tre Børn.

3. Agtbare danske Kvinder og [illegible] hende, anser [illegible], efter ca. 4 Maaneders Sygdom [illegible] for en sædelig, flittig, omhyggelig og i det hele taget ærbar Kvinde og en kærlig Moder. Børnenes bitre Taarer over Tabet af deres Moder vidner ogsaa om det sidste.

4. Med Evigheden og den alvidende Dommer for Øje nægtede hun Sandheden af den udslyngede Bestyldning. Derpaa er der flere Vidner. Sent Søndag Aften modtog hun den hellige Nadver. Efter dens Nydelse sagde hun nopfordret: „Nej, det er ikke sandt, hvad han siger om mig." Det hørte Doktoren og Præsten, som stod ved hendes Seng. Mere sagte tilføjede hun, saa Doktoren hørte det: „De hører sammen alle tre." Det var hendes tre Pigebørn. En helligere Edfæstelse af et Vidnesbyrd end nævnte kan der næppe gives.

Vi skal saa blot tilføje, at den lidende Kvinde ingenlunde døde ene eller forladt. Medlemmer af „Dansk Søstersamfund", som hun tilhørte, tilligemed Menighedsfolk og Venner (særlig Th. Andersens her i Byen) sørgede omhyggeligt for hendes Fornødenheder og kærlige Pleje. Ligesaa fik hun en skøn Begravelse, som forestodes af nævnte Søstersamfund, med Understøttelse fra flere Sider, forstaar vi. I Kirken blev der ikke alene talt skønt og passende ud fra Sal. 6, 3 og 4, men Past. Schultz omtalte ogsaa, at Bestyldningerne imod den afdøde var ugrundede.

Kærlige Hænder har ogsaa taget sig af Børnene.

Ogsaa en Idé.

En Ingeniør Geo. Kierkegaard, har i „Dansk-Amerikaneren" givet Forslag om, at det dansk-amerikanske Folk skulde forære Moderlandet en Undervandsbaad. Vi kender ikke Dybden i denne vor Landsmands i Grunden noget ejendommelige Tanke; men hvis den er blottet for Egoismens nære Tilbøjeligheder er den, selv omend ejendommelig, meget smuk og anerkendelsesværdig; d. v. s. — kun som Tanke. Først ud i Virkeligheden vil vi afgjort tilføje et vægtfuldt Spørgsmaalstegn, idet vi tror, at Dansk-Amerikanerne kan og bør mindes og støtte Danmark paa en anden, mindre krigsbrammende Maade.

Verdensudstilling.

Tanken om at afholde en Verdensudstilling i København 1913 synes at skulle blive Virkelighed. Den kendte danske Arkitekt Arne Petersen har udarbejdet foreløbige Planer desangaaende, Planer, som Industriforeningen nu har modtaget til Overvejelse.

Efter hvad der meddeles fra København, vil denne paatænkte Verdensudstilling faa et forholdsvis forbløffende Omfang. Og ganske naturligt vil Landbrugsafdelingen blive den dominerende og mest repræsentative Afdeling paa Udstillingen. Særlig den senere Tids Husmandsbevægelses Resultater vil komme til at præge Udstillingen. Man regner allerede med en sikker Attraction specielt i denne Henseende. Og deri finder vi noget ganske enestaaende glædesbringende, at det netop skal blive den danske Husmandsbevægelse, som vil blive sat til Højbords ved en saadan Verdensudstilling. Tanken lader vi saa gaa videre til alle vore Landsmænds nærmere Eftertænkning.

Iøvrigt haaber vi, at Planen om denne Verdensudstilling i Danmark maa blive realiseret. Det vil sikkert kunne faa sin store Betydning for Landet, baade indenrigs og udenrigs set. Og det vilde haandhæve det almen bekendte Faktum, at er Danmark end lille er det dog alligevel uendeligt stort. Det vil klart og tydeligt overbevise Verden om, hvad den ganske vist udmærket ved, men ikke altid respekterer: at Kundskab, at Aand er Magt, at Oplysning er Kulturens Banebryder, og et Folks bedste Verdensballast.

Hvis denne Verdensudstilling an skulde blive bestemt, saa synes vi var det Tiden, at Dansk-Amerikanerne og Amerika-Danskerne samledes til et Stævne i vort gamle Land. Utvivlsomt bør man ikke nu med denne yppige Lejlighed for Øje forhaste sig med nogen Slags større dansk-amerikansk Stævne i Danmark. Har man ventet saalænge [illegible] og nu man ved det saa tidligt, vil der være rig Lejlighed til at spare Penge fra, saa man Aaret 1913 kan faa „god Raad" til at faa et „godt Udbytte" af en Rejse til Danmark og dens Verdensudstilling, som vi, som sagt, haaber og ogsaa formoder vil blive til Virkelighed.

Landliv eller Bylív.

Hvilket er at foretrække i timelig, i legemlig, i aandelig og i moralsk Henseende?

Uagtet jeg ikke er gammel hverken i Erfaring eller Alder, vil jeg dog skrive nogle Tanker angaaende evennævnte Spørgsmaal.

Jeg vil begynde med den timelige Side af Sagen og fremsætter da nogle Spørgsmaal: Burde Byfolkene søge ud paa Landet i større Grad, end de hidtil har gjort? og vilde de bedre deres økonomiske Kaar derved?

Er Landlivet i timelig Henseende bedre end Bylivet?

Jeg paastaar, at Landlivet er bedre i timelig Henseende end Bylivet og vil give nogle af mine Grunde til at bevise min Paastand. Hvor mange pCt. af vort Folk i Byerne og da særlig i de større Byer ejer eget Hjem eller har egen Forretning? Det vil sikkert kun blive et lille Antal.

Landmanden eller Farmeren, under hvilket Navn han er bedst kendt iblandt os, ejer derimod i de fleste Tilfælde den Farm, han lever paa. Er han en Lejer af en Farm, ejer han i Reglen Besætningen og Farmredskaberne, og han kan da let blive Ejer af en Farm, hvis han vil tage mod det Land, „Uncle Sam" giver ham gratis. Har Bymanden en eneste Chance lig denne? Jeg tror det næppe. Men lad os se, hvorledes han har det.

Vor Ven Bymanden er en jævn Haandværksmand eller almindelig Arbejder. Hans Kaar er ikke at misunde ham. Usunde Papirmøller, støvede Melmøller, larmende Jernvarefabrikker, foruden mange andre mere eller mindre usunde Fabrikker, baade for Legeme og Sjæl, modtager ham om Morgenen og afleverer ham om Aftenen. Han har tjent en god Dagløn, 3—4 Dollars maaske; men hvad hjælper det? Alt gaar med alligevel. Ikke een af Hundrede opnaar nogen Sinde at faa en selvstændig Stilling ved at arbejde for andre. Han kan lige „lave Føden". Alt, som han skal bruge, skal han købe: Husly, Brød, Mælk, Smør, Kød, Brænde, Kul o. s. v. Og alt er dyrt. Naar Maaneden er omme, er Kassen i Reglen tom; maaske der er et lille Understud ved Siden af. At der er gode Stillinger i Byen er jo selvfølgeligt, men hvor mange af vort Folk opnaar en saadan?

En hel Del af de Udgifter, som Bymanden stadig maa trækkes med, er Farmeren fri for. Ingen Husleje, intet Brænde at købe, ingen Mælk- eller Smørregning. I gode som i daarlige Tider giver Jorden sin Grøde. Ingen Striker, undtagen „naar Hønen striker". Frisk Luft, frisk Vand, friske Æg, Mælk uden Tilsætning af Vand eller Kemikalier, Frugt og Grøntsager i Overflødighed. Alt dette og meget mere har Farmeren forud for Bymanden; han burde derfor gaa ud paa Landet og faa Del i Landets Goder; der er nok for alle, han vilde gavne sig selv og sin Familie derved og blive en selvstændig Mand i Tidens Løb.

Jeg vil nu gaa over til den legemlige Side af Sagen. Atter her vil jeg holde mig til Arbejdsklassen i Byen, da den sammen med Farmeren bedst repræsenterer vort Folk.

Hvilket er det bedste, sundeste og naturligste Arbejde for Legemet?

Er det bedre at arbejde paa Landet i den friske Luft og fylde Lungerne med Ilt, saa Blodet kan farve Kinden rød, eller er en usund Fabrik — thi sunde Fabrikker kender jeg ingen af — med dens af Støv opfyldte Rum lige saa god en Arbejdsplads? Af Selverfaring ved jeg, at Landarbejdet er langt, langt det sundeste, det bedste og naturligste. Bymanden ved det ogsaa, ellers kørte han ikke paa Jærnbanen flere Mil ud paa Landet for at tilbringe en Søndag i den friske, fri Natur [illegible] Familie. Der er [illegible] ikke forvigaa, naar tænkes paa Fabrikslivet, og det er Børnearbejdet Ethvert Menneske, som har et Hjerte og en Samvittighed, der brænder for, at Ret skal øves, vil give mig Ret i at Børnearbejdet i Fabrikker er en Forbandelse. Det har tidt smertet mig, naar jeg har set de smaa Drenge — andre Steder er det maaske Piger eller baade Drenge og Piger — om Morgenen pile af Sted til Fabrikken med Madspanden i Haanden og komme derfra om Aftenen. De ser saa blege og gamle ud, nogle er allerede Krøblinge for Livstid. Adskillige har mistet en eller flere Fingre som er klemte eller skaarne af i en Maskine, de betjene. Af alt det triste ved Byarbejdet er det det tristeste. Noget lignende finder ikke Sted paa Landet. At der er en og anden uformuftig Farmer, der overarbejder sine Børn, skal ikke nægtes, men det er en Undtagelse fra Reglen. Farmerbørnene er i Reglen langt sundere og kraftigere, end Byhørnene. At arbejde i Friluft styrker Legemet, at arbejde i Fabrikkerne svækker det.

Ser man nu paa den aandelige Side af By- eller Landliv, da har Bymanden Fortrinnet, forsaavidt han benytter det. Men det glemmer han som oftest at gøre. En Mand i København, som havde levet der i 16 Aar, havde intet set af alt det, der var værd at se, med Undtagelse af Thorvaldsens Museum. Alt, han besøgte, var Forlystelsesanstalterne. Jeg var kun en Dreng, da han fortalte mig dette, men det bed sig fast i min Hukommelse, og det samme er bleven bekræftet her i dette Land. Brandklokken eller et Cirkus er noget, som trækker Folk. Aandelige Rigdomme i gode Bogsamlinger, Museer, Malerisamlinger, gode Skoler, Kirker, offentlige Møder, hvor gode Talere behandler de Spørgsmaal, der er oppe i Tiden, forsømmes af Masserne. Kun de færreste forstaar at drage Fordel af de aandelige Skatte, der findes i Byen. En Pibe Tobak og en Avis er Mandens Hovednydelse. En Slat Kaffe, krydret med Bynyt og pikante Skandalehistorier, staar i Yndest hos de fleste af Kvinderne. At der, Gud være lovet! er mange Undtagelser, forandrer ikke Reglen; thi Tant og Fjas og mange endnu værre Ting er i høj Kurs hos Byfolkene.

Hvorledes er nu Farmerens og hans Families aandelige Stilling?

Tager man Farmeren som en Helhed, er han forud for Bymanden i aandelig Modenhed, selv om han end sattes meget i at være paa samme Stade, som de bedst udviklede og aandelige Begavelser, der findes i Byen. Farmeren er frem for alt et tænkende Menneske. Hans Arbejde danner ham saaledes. Ved sit daglige Arbejde i Guds Natur føler han Skaberens Nærværelse langt mere, end Arbejderen i Byen gør det, hvor saa meget lokker Sind og Sands fra det høje Maal, som Gud har skabt og bestemt os til.

At alle Farmerbørn ikke faar saa god en Skolegang, som ønskeligt, skal villigt indrømmes. Til Gengæld undgaar de at blive smittede af den kristendomsfjendske Aand, som nu er ved at sætte sig i Højsædet i Byskolen. Thi kan Barnesjælen bevares ubesmittet, saa er der et Tempel for Herren. Er Barnets Sjæleliv fordærvet, hvad er der da tilbage, som Gud kan bruge? Hvad er dyrebarere i Guds og Menneskers Øjne end en ufordærvet og ubesmittet Menneskesjæl?

Saa er der tilbage den moralske Side af Byen og Landet.

At Farmerne allesammen er Dydsmønstre, er langt fra Tilfældet, men sammeligner man Byens og Landets Moralitet, saa er Landet adskilligt forud til det bedre.

Al Slags Umoralitet findes i Byen og har sit Ophav der. Fra ganske lille af hører Bymanden Eder og Forbandelser saa lang Dagen er. Vederstyggelige Historier gaar fra Mund til Mund. Alle Slags Synder gaar i Svang, hemmelige saavelsom de aabenbare. Aviserne bringer hver Dag slibrige Historier til Torvs. Spalte op og Spalte ned fortælles Skandalerne, den ene værre end den anden. Omtrent alle Mennesker i Byen læser den Slags Ting, drøfter dem i Værtshuser, Salooner, i Dansehaller, i Teatre, paa Gadehjørner og i Hjemmene. Den nylig afsluttede Retssag i New York, den saakaldte Thawsag, giver et godt Bidrag til at belyse Forholdene i og uden for Hjemmet i de store Byer. Raadenskaben, Liderligheden, Ryggesløsheden og Nydelsessygen fremstilles i grelle Farver. Noget saa snavset, fordærvet og syndigt har næppe sit Sidestykke paa Landet.

Et Menneske, særligt et ungt Menneske, som lever i en stor By, og ikke er ballastet med Guds Ords Sandheder, har vanskeligt ved at klare sig for de mange snedige Anløb af Djævelen. Selv Børn og unge fra gode Hjem ender tidt i Fordærvelse.

Unge Mennesker fra Landet lokkes fra den ene Daarlighed til den anden og ender tilsidst som Brag. Det er jo en almindelig kendt Sag allerede, saa det er unyttigt at skrive mere derom.

Tusinder af Forældre gruer for den Dag, da deres Børn vil forlade dem og søge Lykken i Byen, hvor Tusinder Farer, ukendte paa Landet, truer dem.

Saa til Slut nogle faa Eksempler angaaende ugudelige Byer. Sodoma og Gomorra er afskrækkende Eksempler. Herren siger om Kapernaum og Bethsaida, at det skal gaa dem værre paa Dommens Dag end Sodoma og Nineve, en stor By i Asyrien, som blev ødelagt for sin store Ugudeligheds Skyld. Paa samme Maade gik det Babylon, Tyrus, Sidon og mange andre store Byer, som tilsidst alle blev ødelagte paa Grund af Ugudelighed. Er mon Moraliteten i Byen bedre nu. Jeg tror det ikke.

Det vilde efter min Mening være et stort Gode, hvis der i vort danske Folk blev en Strømkentring, saa det store Tilskud af unge Mænd og Kvinder, som Byen nu faar fra Landet, blev paa Landet, som Gud velsigner saa rigt i timelig, i legemlig, i aandelig og i moralsk Henseende.

A. N.

STOR EKSKURSION
TIL
KINGSVILLE, TEXAS,
den 7de April.

De indbydes herved at gaa med og besøge den nu saa vel bekendte danske Koloni ved Kingsville, Texas, og se de vakre Agre med al Slags Grøntsager, Løg, Kaal, o.s.v., som plantes i Nobember og som høstes fra Marts til Maj med et Udbytte af fra $100.00 til $300.00 pr. Acre, hvorefter man paa samme Jord planter Majs, Bomuld o.s.v til stor Fortjeneste. Mange af de danske Settlere, som nu har boet der ca. to Aar, har nu ogsaa vakre Haver med Appelsiner, Citroner, Figentræer o. s. v. De fleste Settlere er komne fra Minnesota, Wisconsin, Syd og Nord Dakota, Iowa og Kansas, og de trives godt. Der er udmærket Klima, rig Jordbund og krystalklart, artesisk Vand. Der

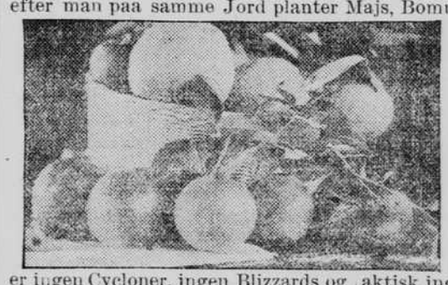

er ingen Cycloner, ingen Blizzards og praktisk ingen Vinter. Den stadige Havbris fra den Mexikanske Bugt afkøler Sommerens Hede, og Solstik er ukendt.

Kom med den 7. April
og overbevis Dem selv om

KINGSVILLE OG OMEGNS
storartede Fremtid.

De kan tale med Farmerne, besøge deres vakre Hjem, og de vil sige som en Farmer fra Walsh, Wis., skriver siden sit Besøg i Februar: „Ikke Halvdelen var mig fortalt. Kingsville med Omegn er et Fremskridtssted, hvis Sidestykke man maa lede efter." (Se hans Korrespondance i dette Nummer.)

Vi har nylig aabnet et Stykke Land paa 5000 Acres, stødende lige op til det gamle Settlement, **som vil sælges udelukkende til Skandinaver.** Public Skole er allerede bygget, og Land for flere Skoler og Kirker vil gives efter Behov.

Landet sælges fra $22.00 til $30.00 pr. Acre paa gode Betingelser. Skriv til os paa Dansk eller Engelks (vi er danske) for nærmere Oplysning om Billetpris o. s. v.

The National Land Co.,
332 Grand Ave. - - Chicago, Ill.